

Kurtuluş Savaşı'nın Fiili Olarak Başlaması

Samsun'da Rum çeteleri ve Türk halkı arasında çatışmalar yaşanmaya başladı. Bunun üzerine Arthur Calthorpe'in imzasıyla İtilaf Devletleri, Osmanlı Hükümeti'ne bir nota vererek bölgedeki karışıklıkların giderilmesini, aksi halde Mondros Ateşkes Anlaşması'nın 7. maddesinin gerekçe gösterilerek bölgenin işgal edileceğini bildirdi. Bunun üzerine Osmanlı hükümeti, çatışmaları önlemek amacıyla 9. Ordu Müfettişi olarak Mustafa Kemal'i görevlendirdi. Mustafa Kemal, 23 subay ve 25 er ve erbaş ile 16 Mayıs 1919 tarihinde Bandırma Vapuru ile İstanbul'dan yola çıktı ve 19 Mayıs 1919 tarihinde Samsun'a ayak bastı. Böylece Kurtuluş Savaşı fiili olarak başlamış oldu. Mustafa Kemal bu süreci Nutuk'ta şu şekilde anlatmaktadır:

"Osmanlı ülkeleri bütün bütüne parçalanmıştı. Ortada bir avuç Türkün barındığı bir ata yurdu kalmıştı. Son sorun, bunun da paylaşılmasını sağlamak için uğraşılmaktan başka bir şey değildi. Osmanlı Devleti, onun bağımsızlığı, padişah, halife, hükümet, bunların hepsi anlamını yitirmiş birtakım anlamsız sözlere. Neyin ve kimin dokunulmazlığı için kimden ve ne gibi yardım istemek düşünülmüyordu? Öyleyse sağlam ve gerçek karar ne olabilirdi? Baylar, bu durum karşısında bir tek karar vardı. O da ulus egemenliğine dayanan, tam bağımsız yeni bir Türk devleti kurmak. İşte, daha İstanbul'dan çıkmadan önce düşündüğümüz ve Samsun'da Anadolu topraklarına ayak basar basmaz uygulamaya başladığımız karar, bu karar olmuştur."

13 Haziran 1919 tarihinde Amasya'ya geçen Mustafa Kemal halkla ve yetkililerle yaptığı görüşmeler sonucu 22 Haziran 1919 tarihinde **Amasya Genelgesi**'ni yayınladı. Genelge de Kurtuluş Savaşı'nın gerekçesi, amacı ve yöntemi belirlenerek ilk kez millî egemenliğe dayalı bir yönetimden bahsedildi. Bu nedenle Amasya Genelgesi, ulusal egemenliğe dayanan, tam bağımsız Türkiye Cumhuriyeti'nin temellerini oluşturan ilk kuruluş belgesidir. Daha sonra 23 Temmuz 1919 ve 7 Ağustos 1919 tarihleri arasında Erzurum Kongresi ve 4-11 Eylül 1919 tarihleri arasında Sivas Kongresi düzenlendi. Ulusal bir kongre olan Sivas Kongresi ile tüm cemiyetler **"Anadolu ve Rumeli Müdafaa-i Hukuk Cemiyeti"** altında birleştirilerek millî güçler tek elde toplandı. 12 Ocak 1920 tarihinde toplanan Meclis-i Mebusan tarafından, Kurtuluş Savaşı'nın siyasi manifestosu olan ve altı maddelik bildiriden oluşan **"Ahd-i Millî Beyannâmesi"**, 28 Ocak 1920 tarihindeki gizli oturumunda kabul edildi ve 17 Şubat 1920 tarihinde kamuoyuna açıklandı. Türkiye Cumhuriyeti'nin sınırları, büyük ölçüde daha sonra "Mîsâk-ı Millî" olarak anılan bu maddeler doğrultusunda oluştu.

Türkiye Büyük Millet Meclisi'nin Açılışı

Misak-ı Milli'nin kabul edilmesinden sonra İtilaf Devletleri 16 Mart 1920 tarihinde İstanbul'u işgal etti. Mustafa Kemal, 19 Mart 1920 tarihinde yayımladığı genelgeyle "Ulusun bağımsızlığını ve devletin kurtarılmasını sağlayacak önlemleri düşünüp uygulamak üzere ulusça olağanüstü yetki verilecek bir meclisin" Ankara'da toplanacağını duyurdu. İşgal kuvvetleri 20 Mart 1920 tarihinde Meclis-i Mebusan'ı basıp milletvekillerini tutuklayarak Malta'ya sürgüne gönderdi. 11 Nisan 1920 tarihinde padişah VI. Mehmed, (Vahdettin) Meclis-i Mebusan'ı kapattı. 21 Nisan 1920 tarihinde Mustafa Kemal Meclis'in açılış tarihini 23 Nisan 1920 olarak ilan etti. 23 Nisan Cuma günü Hacı Bayram Camii'nde kılınan Cuma namazının ardından dualar ile TBMM açıldı.

31. Osmanlı Padişahı Abdülmecid Dönemi (1 Temmuz 1839 - 25 Haziran 1861)

1840

Kaimelerin Tedavüle Çıkışı

Tanzimat Fermanı'nın gerektirdiği yeniliklerin yapılabilmesi için 1840 yılında ilk kağıt paralar olan "kaim-i nakdiye-i mutebereler", kısaca "kaimeler" tedavüle çıkarıldı. Kaimeler bugünkü anlamda banknot olmaktan ziyade daha çok **hazine bonosu** niteliğindedir.

1847

İstanbul Bankası'nın (Bank-ı Dersaadet) Kurulması

Sürekli basılan kaimelerin yabancı paralar karşısındaki değer kaybını önlemek için, ithalatın finansmanının sabit bir döviz kuru üzerinden Galata bankerleri tarafından dış mali piyasalara yazılacak poliçelerle finanse edilmesi uygulamasına başlandı. Bunun karşılığı olarak da Galata Bankerleri tarafından 1847 yılında **İstanbul Bankası (Bank-ı Dersaadet)** kuruldu. İstanbul Bankası Osmanlı İmparatorluğu'nda kurulan ilk bankadır.

1856

Islahat Fermanı'nın İlanı

Kırım Savaşı ile hem ekonomik hem de askeri olarak yıpranan Osmanlı, Rusya'ya karşı Avrupalı devletlerin desteğini almak istedi. Bu nedenle 18 Şubat 1856 tarihinde özellikle gayrimüslimlere yeni haklar tanıyan **Islahat Fermanı (Islâhat Hatt-ı Hümayûnu)** Sadrazam Mehmed Emin Âli Paşa tarafından hazırlanarak yürürlüğe kondu.

1856

Ottoman Bank'ın (Bank-ı Osmani) Kurulması

Paris Barış Antlaşmasından sonra, Osmanlı'nın dış borçlanma sürecini kolaylaştırmak üzere, Osmanlı ile yabancı sermaye sahipleri arasında aracılık etmek amacıyla bir banka kurulmasına karar verildi. Bu amaçla 1856 yılında merkezi Londra'da bulunan İngiliz sermayeli "**Ottoman Bank (Bank-ı Osmani)**" kuruldu.

Tanzimat Fermanı'nın İlanı

1839

3 Kasım 1839 tarihinde Hariciye Nazırı (Dışişleri Bakanı) Koca Mustafa Reşid Paşa tarafından Gülhane Parkı'nda **Tanzimat Fermanı (Gülhane Hatt-ı Hümayûnu)** okundu. Bu ferman ile birlikte Osmanlı maliyesi de dahil olmak üzere birçok alanda yenilik yapıldı.

Tahsis-i Ayar Yasasının Çıkarılması

1844

Akçelerin içindeki gümüş oranının azaltılıp bakır oranının artırılması ve/veya hacminin küçültülmesine paranın **tağşiş edilmesi** denir. Paranın tağşiş edilmesi senyoraj gelirini artırarak devletin ek gelir elde etmesi sağlar. Paranın tağşiş edilmesinden dolayı akçelerin sürekli değer kaybetmesini önlemek için, 1844 yılında "**Usulü Cedide Üzere Tashihî Ayar**" kararnameyi çıkarılarak paranın tağşiş edilmesi yasaklandı.

İlk Dış Borcun Alınması

1854

4 Ekim 1853 tarihinde Osmanlı ile Rusya arasında başlayan **Kırım Savaşı** sırasında Osmanlı ilk defa dış borçlanmaya gitmek zorunda kaldı. 24 Ağustos 1854 tarihinde, İngiltere ve Fransa'dan, Mısır'dan gelecek vergiyi karşılık göstererek 3 milyon pound dış borç aldı.

Paris Barış Antlaşması

1856

Islahat fermanının ardından İngiltere, Fransa ve Piyemonte-Sardinya'nın Osmanlı lehine savaşa dahil olmasıyla birlikte 30 Mart 1856 tarihinde imzalanan **Paris Barış Antlaşması** ile Kırım Savaşı sona erdi.

I. DÖNEM TBMM (KURUCU MECLİS) (23 NİSAN 1920 – 15 NİSAN 1923)

Anadolu ve Rumeli Müdafaa-i Hukuk Cemiyeti ve Meclis-i Mebusan üyelerinden oluşan **"Kurucu Meclis"** 24 Nisan 1920 tarihinde Mustafa Kemal'i Meclis Başkanı olarak seçti. TBMM'de kabul edilen ilk kanun **Ağnam Resmî Kanunu** oldu. Mustafa Kemal Meclis Başkanı sıfatı ile 30 Nisan 1920 tarihinde TBMM'nin açıldığını Avrupa devletleri dışişleri bakanlarına bildirdi. 3 Mayıs 1920 tarihinde Büyük Millet Meclisi Hükümeti kuruldu. Hükümet Başkanı'nın Mustafa Kemal olduğu bu ilk hükümette, İçişleri Bakanı Cami Baykurt, İktisat Bakanı Yusuf Kemal Tengirşenk oldu.

I. Dünya Savaşı'nın sonunda İtilaf Devletleri ile Osmanlı arasında hala bir barış antlaşması imzalanmamıştı. İtilaf Devletleri hazırlıklarını tamamlayıp Osmanlıya bildirince Osmanlı adına Sadrazam Damat Ferit Paşa başkanlığında bir heyet Fransa'ya gönderildi. Yapılan görüşmeler sonucunda İtilaf Devletleri ile Osmanlı arasında 10 Ağustos 1920 tarihinde Fransa'nın başkenti Paris'in yakınlarındaki Sevr kasabasında bulunan Seramik Müzesi'nde anlaşma imzalandı. **"Sevr Barış Antlaşması"** olarak tarihe geçen bu antlaşma Osmanlı için bir ölüm fermanydı. 19 Ağustos 1920 tarihinde Sevr Barış Antlaşması'nı imzalayanlar ve Saltanat Şûrası'nda olumlu oy kullananlar TBMM tarafından vatan haini ilân edildi.

6 Ocak 1921 tarihinde Yunanlılar Eskişehir'in İnönü ilçesine saldırdılar. 6-11 Ocak 1921 tarihleri arasında yaşanan **I. İnönü Muharebesi** sonunda Yunanlılar geri çekildi. 20 Ocak 1921 tarihinde Türkiye'nin ilk anayasası olan **"Teşkilat-ı Esasiye Kanunu"** kabul edildi. Teşkilat-ı Esasiye Kanunu'na göre Türkiye Devleti, Büyük Millet Meclisi tarafından idare edilir ve hükümeti **"Türkiye Büyük Millet Meclisi Hükümeti"** adını taşır. 23 Mart 1921 tarihinde Yunanlılar Eskişehir'in İnönü ilçesine bir kez daha saldırdılar. 23 Mart-1 Nisan 1921 tarihleri arasında **II. İnönü Muharebesi** gerçekleşti. Bu muharebelerin sonucunda yenilen Yunan ordusu geri çekilmek zorunda kaldı.

Türkiye İktisat Kongresi (İzmir İktisat Kongresi) (17 Şubat 1923- 4 Mart 1923)

12 Kasım 1922 tarihinde İzmir'de Türkiye İktisat Kongresi'nin düzenlenme kararı alındı. 6 Aralık 1922 tarihinde Gazi Mustafa Kemal halkçılık ilkesine dayanan bir parti kuracağını açıkladı ve partinin programının oluşturulması için herkesten yardım istedi. Türkiye İktisat Kongresi'nin yapılaş amacı buna dayanıyordu. Sanayi, tüccar, işçi ve çiftçi kesimlerinden 1135 delegenin katılımıyla 17 Şubat 1923 tarihinde başlayan çalışmalar Kazım Karabekir'in Başkanlığında 4 Mart 1923 tarihine kadar devam etti. Kongrede dört kesime yönelik alınan kararların bazıları şunlardır.

Sanayii Grubu

- Koruyucu gümrük vergileri yoluyla sanayinin korunması ve bu sanayi için ithal olunacak mallara muafiyet tanınması.
- Sanayinin ve sanayicinin teşvik edilmesi
- Ulaştırımda ucuz tarifelerin uygulanması ve ulaşım imkanlarının geliştirilmesi
- Sanayi alanında kredi imkanlarının arttırılması ve çeşitli kolaylıkların sağlanması
- Sanayinin ihtiyacı olan teknik elemanların yetiştirilmesi için gerekli eğitim kurumlarının oluşturulması,
- Sanayi odalarının kurulması

Tüccar Grubu

- Borsaların millileştirilmesi
- Tekelciliğe karşı mücadele edilmesi
- İpotek karşılığında tüccara kredi verilmesinin temini
- İktisat eğitiminin yaygınlaştırılması
- Cuma gününün resmî tatil olması
- Bir ticaret bankasının kurulması
- Kömür üretiminin dış rekabetten korunması
- Himayeci gümrük sisteminin kurulması

Çiftçi Grubu

- Aşar vergisinin kaldırılması
- Tütün ekimi ve ticaretinin serbest bırakılması
- Rejinin kaldırılması
- Tarımsal kredilerin düzene sokulması
- Yol vergisi gelirinin şose yapımına harcanması
- Tamirat atölyelerinin kurulması
- Tarım alet ve makinalarında standartlaşmaya gidilmesi
- Pratik tarım derslerinin okul programlarına konulması

İşçi Grubu

- Amele yerine işçi denilmesi
- 1 Mayıs gününün işçi bayramı olarak kabul edilmesi
- Çalışma saatlerinin sekiz saate indirilmesi
- 12 yaşından küçüklerin çalıştırılmaması
- Gece çalışmalarına çift ücret ödenmesi
- Asgari ücretin belediyelerce tespit edilmesi
- Ücretlerin para olarak ve gününde ödenmesi
- Hastalık nedeniyle çalışamayan işçilere gündeliklerinin ödenmesi
- Kaza ve hayat sigortasının kurulması
- İşçi çocuklarının yatılı okullarda bedava okutulması, lojman yapımının sağlanması

Türk Medeni ve Borçlar Kanununun Kabul Edilmesi

Cumhuriyetin kuruluşu ile yeni bir devlet yapısı oluşturulurken, Osmanlıdan gelen ve İslami fıkıh geleneği üzerine inşa edilen Mecellenin yerine İsviçre Medeni Kanunu örnek alınarak **Türk Medeni Kanunu** hazırlandı. 743 sayılı Türk Medeni Kanunu 17 Şubat 1926 tarihinde TBMM'de kabul edildi. Medeni Kanundan sonra hukuki alana yönelik diğer bir kanun **Türk Borçlar Kanunu** oldu. 818 sayılı Türk Borçlar kanunu 22 Nisan 1926 tarihinde TBMM'de kabul edildi.

Emlak ve Eytam Bankası'nın Kurulması

Türkiye'de halkın inşaat teşebbüslerini desteklemek, gerekli kredileri sağlamak ve yetim haklarını korumak amacıyla bir devlet bankası olarak 3 Haziran 1926 tarihinde **Emlak ve Eytam Bankası** kuruldu.

Kabotaj Kanununun Kabul Edilmesi

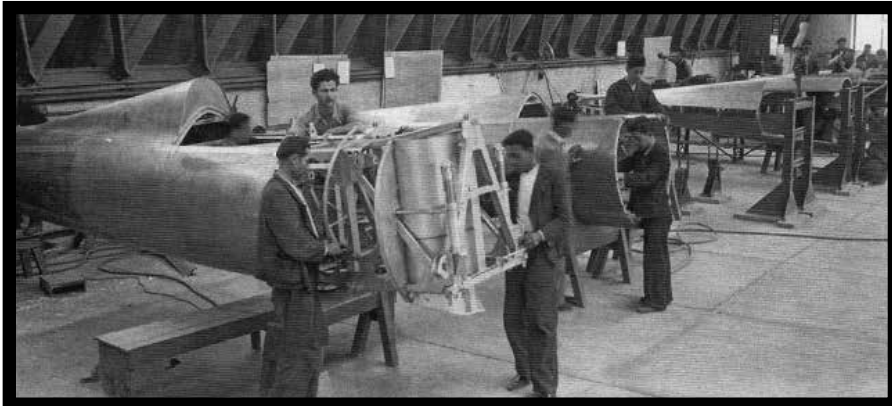
Bir devletin, kıyılarındaki limanlar arasında yapılan deniz taşımacılığı hakkının yalnız kendi bayrağını taşıyan gemilere tanınması hakkına **kabotaj** denir. Osmanlıda kapitülasyonlardan dolayı deniz ticaretinin büyük çoğunluğu yabancıların kontrolündeydi. Lozan Barış Antlaşması ile kapitülasyonlar kaldırıldıktan sonra, yapılan çalışmalar sonucunda hazırlanan "**Kabotaj Kanunu**" 20 Nisan 1926 tarihinde TBMM'de kabul edildi ve 1 Temmuz 1926 tarihinde yürürlüğe girdi. Bu kanuna göre "Türkiye limanları ve sahilleri arasında yük ve yolcu taşınması ile kılavuzluk ve römorkaj hizmetleri, Türk Vatandaşları ve Türk Bayrağı taşıyan gemilerce yapılır" hükmü getirildi.

Musul Sorununun Çözümü

Lozan Antlaşması'nda "Türkiye ile Irak arasındaki sınır, işbu antlaşmanın yürürlüğe girişinden başlayarak dokuz aylık bir süre içinde Türkiye ile İngiltere arasından dostça bir çözüm yoluyla saptanacaktır. Öngörülen süre içinde iki hükümet arasında bir anlaşmaya varılamazsa, anlaşmazlık Milletler Cemiyeti Meclisine götürülecektir." hükmü yer aldı. Musul konusu Lozan Antlaşması'nın imzalanmasının ardından Milletler Cemiyeti'ne gitti. Buradan Türkiye'nin istediği sonuç çıkmadı. 5 Haziran 1926 tarihli **Ankara Antlaşması** ile Musul sınırlarımız dışında kalmış oldu.

Türkiye'nin İlk Uçak Fabrikasının Kurulması

I. Dünya Savaşı'ndan mağlup ayrılan Almanya İtilaf Devletleri ile Versay Barış Antlaşması imzaladı. Bu antlaşma gereği savunma sanayi kuramayan Alman firmaları başka ülkelerde fabrika kurma arayışlarına girdi. Türkiye Cumhuriyeti'de özellikle hava sanayini geliştirmek istiyordu. Bu amaçla ilk önce 16 Şubat 1925 tarihinde Türk Tayyare Cemiyeti kuruldu. Daha sonra Türk Tayyare Cemiyeti ile Alman Junkers firmasının ortaklığında 15 Ağustos 1925 tarihinde **Tayyare ve Motor Türk Anonim Şirketi (TOMTAŞ)** kuruldu. Yapılan hazırlıkların tamamlanması ile TOMTAŞ tarafından 6 Ekim 1926 tarihinde Kayseri'de Türkiye'nin ilk uçak fabrikası açıldı.

Türkiye'nin İlk Şeker Fabrikalarının Kurulması

Türkiye Cumhuriyeti'nin bu döneminde **"üç beyaz"** (un, şeker ve pamuklu dokuma) olarak adlandırılan temel ihtiyaç maddelerinden şeker üretmek için iki fabrika kuruldu. Kırklareli'nin Alpullu ilçesinde kurulan ve 26 Kasım 1926 tarihinde açılan **Alpullu Şeker Fabrikası** Türkiye'nin ilk şeker fabrikasıdır. Alpullu şeker fabrikasını 17 Aralık 1926 tarihinde açılan **Uşak Şeker Fabrikası** izledi.

Alpullu Şeker Fabrikası

Uşak Şeker Fabrikası

Türkiye'nin İlk Un Fabrikasının Kurulması

Türkiye Cumhuriyeti'nin bu döneminde **"üç beyaz"** (un, şeker ve pamuklu dokuma) olarak adlandırılan temel ihtiyaç maddelerinden unu üretmek için bir fabrika kuruldu. Aksaray ilinde kurulan ve 13 Aralık 1926 tarihinde açılan **Azmi Milli Un fabrikası** Türkiye'nin ilk un fabrikasıdır.

Devlet Demiryolları ve Limanları İdaresi'nin Kurulması

Osmanlı Döneminde yapılan toplam 8.619 km uzunluğundaki demiryolu hattının 4.136 kilometrelik bölümü milli sınırlarımız içerisinde kalırken, bu hatların 2.404 kilometresi ise yabancı şirketler, 1.377 kilometresi de devlet eliyle işletilmekteydi. Cumhuriyetin ilanından sonra demiryollarının devletleştirilmesine karar verildi. Bu amaçla ilk önce demiryolu işletmeciliği için 24 Mayıs 1924 tarihinde Nafia Vekâletine (Bayındırlık Bakanlığı) bağlı **"Anadolu-Bağdat Demiryolları Müdüriyeti"** kuruldu. Daha sonra demiryollarının yapımı ve işletilmesinin bir arada yürütülmesini sağlamak amacıyla 31 Mayıs 1927 tarihinde yine Nafia Vekâletine (Bayındırlık Bakanlığı) bağlı **"Devlet Demiryolları ve Limanları İdaresi"** kuruldu.

1929 DÜNYA KRİZİ İLE 46 DEVALÜASYONU ARASINDAKİ DÖNEM (DEVLETÇİLİK DÖNEMİ) (24 EKİM 1929- 7 EYLÜL 1946)

BU DÖNEMDE YAŞANAN SOSYO-EKONOMİK GELİŞMELER

• Milli İktisat ve Tasarruf Cemiyeti• Türk Parasının Kıymetini Koruma Kanunu• Türkiye Cumhuriyet Merkez Bankası'nın Kuruluşu• Ankara-Sivas Demiryolu Hattının Açılması• Türkiye Cumhuriyeti'nin İlk Dış Borcu• İktisadi Buhran Vergisi• Başbakan İsmet İnönü'nün Sovyetler Birliği Seyahati• Borç Sorunu ve Hoover Moratoryumu• Halk Bankası ve Halk Sandıkları'ın Kurulması• Belediyeler Bankası'nın Kurulması• Sümerbank'ın Kurulması• Türkiye Cumhuriyeti'nin İlk İç Borcu• Birinci Beş Yıllık Sanayi Planı• Soyadı Kanunu ve Mustafa Kemal'e Atatürk Soyadının Verilmesi• Ulusal Bayram ve Genel Tatiller Kanunu• Etibank ve Maden Tetkik ve Arama Enstitüsü'nün Kurulması• Elektrik İşleri Etüt Dairesi'nin Kurulması• 3008 Sayılı İş Kanununun Kabul Edilmesi• Latin Harfli İlk Banknotların Tedavüle Çıkarılması• Denizbank'ın Kurulması	• Mustafa Kemal Atatürk'ün Ölümü• İkinci Beş Yıllık Sanayi Planı• Yabancı Şirketlerin Millileştirilmesi• Milli Korunma Kanunu• Ekmeğın Karne İle Dağıtılması• Varlık Vergisi• Toprak Mahsulleri Vergisi• Bretton Woods Konferansı• Yalta Konferansı• Türkiye Sovyetler Birliği İlişkileri• Postdam Konferansı• Birleşmiş Milletlerin Kurulması• Dörtlü Taktir (Önerge) ve Demokrat Parti'nin Kurulması• Çiftçiyi Topraklandırma Kanunu• Türkiye ABD İlişkileri (Amerikan Savaş Gemisi Missouri'nin Türkiye'ye Gelişi)• ABD'nin Türkiye'nin II. Dünya Savaşı Sırasında Aldığı Borçları Silmesi• 1946 İvedili Sanayi Planı• Türkiye Cumhuriyeti'nin İlk Devalüasyonu (46 Devalüasyonu)• 1930 - 1946 Yılları Arasında Uygulanan Dış Ticaret Politikaları

Ulusal Bayram ve Genel Tatiller Kanunu

Türkiye’de Cuma günü tatil günü olmasına rağmen birçok ülkede ortak tatil günü Pazar günüydü. Ticaret hayatında sorunlara neden olan bu farklılık 27 Mayıs 1935 tarihinde TBMM’de kabul edilen “**Ulusal Bayram ve Genel Tatiller Kanunu**” ile ortadan kaldırılarak tatil günü Pazar günü olarak kabul edildi.

Etibank ve Maden Tetkik ve Arama Enstitüsü’nün Kurulması

Madencilik alanında ülkenin kömür, bakır, krom ve petrol gibi yeraltı kaynaklarını çıkartarak işlemek ve elektrik üretmek için 14 Haziran 1935 tarihinde **Etibank**, ve yine ülkedeki maden yatakları belirleyerek, çeşitli plan, proje, harita ve raporlar hazırlayarak, yeni bulunan maden cevherlerini işlemek, var olan madenlerin daha etkili olarak işletilmesini temin etmek ve maden sanayisinde görev yapacak olan teknik eleman ve mühendisleri yetiştirmek için 22 Haziran 1935 tarihinde **Maden Tetkik ve Arama Enstitüsü** kuruldu.

Elektrik İşleri Etüt Dairesi’nin Kurulması

Şehir ve kasabalara, fabrikalara, madenlere, demiryollarına ve çiftliklere lazım olan elektrik enerjisini en ekonomik bir şekilde temin edecek etütler ve rantabilite hesapları yapmak, gelecekteki sanayi programlarının elektrikleştirilmesini sağlamak ve ülkeye lazım olan elektrik mühendisleri, fen memurları ve ustaların yetiştirilmesi ve tedrisat programları hakkında görüş bildirmek amacıyla 14 Haziran 1935 tarihinde **Elektrik İşleri Etüt Dairesi** kuruldu.

3008 Sayılı İş Kanununun Kabul Edilmesi

8 Haziran 1936 tarihinde TBMM’de kabul edilen 3008 sayılı İş Kanunu ile ilk kez iş sağlığı ve güvenliği konusunda ayrıntılı ve sistemli bir düzenlemeye gidildi.

Latin Harfli İlk Banknotların Tedavüle Çıkarılması

Eski yazı Türkçe ile basılan Birinci Emisyon Grubu banknotlar 1937 yılında Latin harfleri ile basılmış olan **İkinci Emisyon Grubu** banknotlarla değiştirildi. İkinci Emisyon Grubu içerisinde bulunan 5 Türk lirası hem Türkiye Cumhuriyeti’nin Latin harfli ilk kağıt parası, hem de TCMB tarafından dolaşıma çıkarılan ilk banknot oldu.

Denizbank'ın Kurulması

27 Aralık 1937 tarihinde kurulan Denizbank'ın amacı, deniz yolları işletmelerinin oluşturulması ve finansman ihtiyaçlarını karşılamaktı.

Bu çerçevede çıkarılmak istenen Çiftçi Topraklandırma Kanunu ile büyük toprak sahiplerinin mülklerinin bir kısmının topraksız köylüye dağıtılması düşünüldü. Bu kanun tasarısı görüşülürken TBMM içinde bulunan özellikle toprak sahibi milletvekilleri, bu tasarıya karşı çıktı. Tasarı ile ilgili tartışmalar sürerken tasarıya karşı çıkan milletvekillerinden Celal Bayar, Adnan Menderes, Fuat Köprülü ve Refik Koraltan 7 Haziran 1945 tarihinde CHP Meclis Grubuna daha sonra "**Dörtlü Takrir (Önerge)**" olarak adlandırılan bir önerge sundular. 4 milletvekili bu önerge ile özgürlükleri kısıtlayan rejimi daha fazla sürdürmenin doğru olmayacağını, anayasada gösterilen hak ve özgürlüklerin artık tanınmasını, çok partili bir siyasî hayata geçilmesi ve hükümetin TBMM tarafından denetlenebilmesi gibi hususların ülkede artık gerçekleşmesi talebinde bulundular. Karşı çıkan milletvekillerine rağmen Çiftçi Topraklandırma Kanunu 11 Haziran 1945 tarihinde TBMM'de kabul edildi. Sundukları önerge sonrası CHP'yi eleştirmeye devam eden 4 milletvekilinden Adnan Menderes ve Fuat Köprülü 21 Eylül 1945 tarihinde CHP'den ihraç edildi. 26 Eylül 1945 tarihinde Celal Bayar milletvekilliğinden istifa etti. 27 Kasım 1945 tarihinde Refik Koraltan CHP'den ihraç edildi ve 3 Aralık 1945 tarihinde Celal Bayar CHP'den istifa etti. 4 Aralık 1945 tarihinde yeni bir parti kuracağını açıklayan Celal Bayar'ın liderliğinde 7 Ocak 1946 tarihinde **Demokrat Parti** kuruldu. Halk arasında "Demir Kırık" olarak anılan Demokrat Parti'nin ilk genel başkanlığına Celal Bayar seçildi.

Türkiye ABD İlişkileri (Amerikan Savaş Gemisi Missouri'nin Türkiye'ye Gelişi)

Sovyetler Birliği Yalta Konferansında alınan kararlar doğrultusunda II. Dünya Savaşı sırasında işgal ettiği ülkelerden çıkacaktı. Ancak Sovyetler Birliği savaş sonrası Doğu Avrupa'da gibi işgal ettiği ülkelerden çıkmayıp ve o ülkelerde Komünist İttifak kurma çabalarına girişti. Aynı zamanda savaş sırasında işgal ettiği İran'dan petrol yataklarından dolayı çıkmak istemedi. Tüm bu gelişmeler ABD'nin Sovyetler Birliği'nin bu politikalarından rahatsızlık duymasına neden oldu. ABD, Postdam Konferansı'ndan kısa bir süre sonra Türkiye'yi desteklemeye başladı. ABD ile Türkiye arasında bu gelişmelerin yaşandığı günlerde, 11 Kasım 1944 tarihinde ABD'de vefat eden Türkiye'nin Washington Büyükelçisi Mehmed Münir Ertegün'ün cenazesinin Türkiye'ye gönderilmesi gündeme geldi. ABD, cenazenin 6 Mart 1946 tarihinde Amerikan Donanması'nın en büyük savaş gemilerinden birisi olan Missouri Savaş Gemisi ile İstanbul'a gönderilmesine karar verdi. Aynı zamanda bu açıklamanın yapıldığı gün Sovyetler Birliği'ne İran'dan derhal çekilmesi için bir nota verildi. Amerikan Savaş Gemisi Missouri, 5 Nisan 1946 tarihinde İstanbul'a ulaştı. Missouri İstanbul'a gelerek hem ABD ile Sovyetler Birliği arasındaki Soğuk Savaş dönemini başlattı hem de Türk-ABD ilişkisi için bir dönüm noktası oldu. Bu tarihten itibaren Türkiye, Amerika ve Batı bloku yanında yerini almaya başladı.

ABD'nin Türkiye'nin II. Dünya Savaşı Sırasında Aldığı Borçları Silmesi

7 Mayıs 1946 tarihinde ABD Türkiye ile antlaşma yaparak II. Dünya Savaşı sırasında "**Ödünç Verme ve Kiralama Kanunu**" yoluyla aldığı borçlarını silde. Yine aynı antlaşma ile Türkiye 4,5 milyon \$ ödeyerek, ABD'den Ödünç Verme ve Kiralama Kanunu çerçevesinde aldığı tüm araç-gereç ve malzemeyi satın aldı.

- Sanayileşme daha çok, tarım ürünleri işleme, gıdasal ürünleri üretme, hafif makineler, basit aletler, soba, pulluk, metal saban, çekiç, testere, basit pompa, inşaat malzemeleri, deri, mobilya ve ağaç işleri, sabun, aşı, böcek ilacı, seramik çömlek ve köy zanaat endüstrisi gibi hafif sanayi ürünlerine yönlendirilmiştir.
- Sanayileşmede yeterli sermaye, ileri teknoloji, bilgi birikimi ve hammadde eksikliği nedeniyle; her çeşit lüks mal, ağır makine ve metal işleri, ağır kimya sanayisi, selüloz ve kâğıt endüstrisi gibi alanlardan kaçınılmalıdır.
- Yeni demiryolu yapımından kaçınılmalı, karayolu yapımına öncelik verilmelidir.
- Devletçilikten vazgeçilmeli, devlet teşekkülleri özel sektöre devredilmeli, özel sektör ve devlet teşekkülleri eşit şartlarda geliştirilmelidir.

Türkiye için hazırlanan Hiltz, Thornburg ve Barker raporlarının üç temel tavsiyesi vardı. Bu tavsiyeler:

- Ağır sanayileşmeden vazgeçilmeli ve tarım ekonomisine ağırlık verilmeli
- Sanayileşme tarım ürünlerine ve hafif sanayiye kaydırılmalı
- Devletçilikten vazgeçilerek özel sektör ön plana çıkarılmalı

1946 İvedili Kalkınma Planı devletçilik esasları üzerine hazırlandığı için reddedilmişti. Türkiye bunun üzerine Marshall yardımlarından yararlanabilmek için daha liberal bir plan olan Vaner Planını devreye soktu ancak bu planda kısmi bir destek gördü. Daha sonra hazırlanan Hiltz, Thornburg ve Barker raporlarında açık bir şekilde görüldüğü üzere ABD Türkiye'nin bir tarım ülkesi olduğunu ve tarıma yönelik sanayileşme yatırımlarına yönelmesi durumunda IMF ve Dünya Bankası [Uluslararası İmar ve Kalkınma Bankası (IBDR)] aracılığı ile kredi desteği sağlayacağını ifade etti. DP iktidarı bu raporlara rağmen devletçilikten tamamiyle vazgeçmedi. Ağır sanayiye ihtiva eden yeni tesisler kuruldu, önceki tesisler modernize edilerek genişletildi.

Türkiye Sınai Kalkınma Bankası'nın (TSKB) Kurulması

Dünya Bankası Barker raporu doğrultusunda, özel sektörün kalkınması için yapılacak yardım ve kredi desteklerini yönetecek bir kuruluşa ihtiyacı olduğunu belirtti. Bunun üzerine 2 Haziran 1950 tarihinde TCMB ve Dünya Bankası'nın desteğiyle çeşitli bankalar, odalar, işadamlarının bir araya gelmesiyle Türkiye Cumhuriyeti'nin ilk özel kalkınma bankası olan **Türkiye Sınai ve Kalkınma Bankası (TSKB)** kuruldu.

Yabancı Sermaye Yatırımlarını Teşvik Kanunu

Türkiye Cumhuriyeti'nde yabancı sermaye yatırımlarının esaslı bir şekilde teşvik edilmeye başlanması 01 Ağustos 1951 tarihinde kabul edilen 5821 sayılı **Yabancı Sermaye Yatırımlarını Teşvik Kanunu** ile başladı. Bu kanunla yabancı sermaye sanayi, enerji, maden, bayındırlık, ulaştırma ve turizm alanlarında faaliyet gösterebilecekti.

Kore Savaşı ve NATO'ya Üyelik

Soğuk Savaş döneminde Kore, Sovyet yanlısı Kuzey Kore ve ABD yanlısı Güney Kore olmak üzere ikiye ayrıldı. 1950 yılında iki ülke arasında başlayan çatışmalar savaşa dönüştü. Birleşmiş Milletler Güney Kore'ye yardım etmek amacıyla ülkelerden askeri birlik istedi. Türkiye 30 Haziran 1950 tarihinde TBMM'de Kore'ye asker gönderme kararı aldı. Türkiye'nin Birleşmiş Milletlerin talebi üzerine askeri birlik göndermesi ABD'nin NATO üyeliği konusunda Türkiye'yi desteklemesine neden oldu. Türkiye bu desteğin sonucunda 15 Şubat 1952 tarihinde NATO'ya üye oldu.

Türkiye'nin GATT Üyeliği

1951 yılında GATT'ın üçüncü turu İngiltere Troquay'da düzenlendi. Bu müzakerelerde Türkiye'nin de GATT'a üyeliği görüşüldü. Bu görüşmelerin sonunda Türkiye 1953 yılında GATT'ı imzalayarak üye oldu.

Petrol Kanunu ve Türkiye Petrolleri Anonim Ortaklığı'nın (TPAO) Kurulması

16 Mart 1954 tarihinde yürürlüğe giren 6326 sayılı **Petrol Kanunu** ile yabancı şirketlerin petrol arama, sondaj, üretim, tasfiye ve dağıtım faaliyetleri düzenlendi. Bu kanun ile birlikte;

- Devletin tekelinde bulunan petrol arama ve petrol kuyularını işletme işlerinin yabancılar tarafından yapılmasına izin verildi.
- Şirketlere üzerinde arama yaptığı veya işletme kurduğu araziye satın alma ve kamulaştırma hakkı verildi.
- Kanuna göre yabancı şirket her türlü petrol faaliyeti ile ilgili ihtiyaç duyduğu malzemeyi gümrük ödemeksizin ithal edebiliyordu.

Yasanın çıkmasından sonra özellikle Shell, Mobil Oil, BP petrol arama ve dağıtım konusunda faaliyetlerde bulundu.

Devlet Petrol kanunu ile yabancı şirketlere petrol arama ve petrol kuyuları işletme hakkı verirken, aynı zamanda devlet adına aynı faaliyetleri göstermek amacıyla **Türkiye Petrolleri Anonim Ortaklığı'nı (TPAO)** kurdu. TPAO 10 Aralık 1954 tarihinde faaliyetine başladı.

Osmanlıdan Kalan Borçların Bitmesi

Paris'te yapılan görüşmeler sonunda 22 Nisan 1933 tarihinde imzalanan antlaşma ile indirim giren ve tekrar yapılandırılan Osmanlıdan kalan borcun son taksidi 25 Mayıs 1954 tarihinde ödendi.

6-7 Eylül Olayları

1954 yılında Kıbrıslı Rumlar, İngiliz sömürge yönetimine karşı bağımsızlık mücadelesi başlattı ve Yunanistan Kıbrıs halklarının kendi kaderini tayin hakkı konusunu Birleşmiş Milletler gündemine taşıdı. Kıbrıslı Rumlar görüşmeler sırasında adanın Yunanistan'a bağlanmasını istedi. Bu istek adadaki Türk ve Rum halklarını karşı karşıya getirdi. Bu gelişmeler üzerine basında İstanbul'da yaşayan Rum halkına yönelik olumsuz haberler yapılarak Türk halkı Rumlara karşı kızdırılmaya başlandı. 5 Eylül 1955 tarihinde Selanik'te bulunan Atatürk'ün evinin yakınında bomba patladı. Bombayı patlatan Türk İstihbaratı adına çalışan Oktay Engin'di. Ancak ertesi gün tüm gazeteler Atatürk'ün evinin Rumlar tarafından bombalandığını yazınca Taksim meydanında toplanan halk İstiklal Caddesine doğru ilerleyerek Rum dükkanlarını ve evlerini yağmalamaya başladı. Olaylar zamanla İstanbul'un her yerine sıçradı ve iki gün süren olayların sonucunda gayrimüslimlere ait birçok okul ve işyeri tahrip edildi.

12 Eylül Askeri Darbesi

12 Eylül 1980 tarihinde askeri müdahalenin hemen arkasından Genelkurmay Başkanı Org. Kenan Evren başkanlığında Kuvvet Komutanlarının oluşturduğu Milli Güvenlik Konseyi (MGK) yönetime el koydu ve Org. Kenan Evren Devlet Başkanlığı görevini üstlendi. Devlet Başkanı Kenan Evren, emekli Oramiral Bülent Ulusu'yu hükümeti kurmakla görevlendirdi. 20 Eylül 1980 tarihinde kurulan Bülent Ulusu hükümetinde Turgut Özal ekonomiden sorumlu Başbakan Yardımcılığı görevine getirildi. Böylece hazırlayıcısı olduğu 24 Ocak Kararlarını uygulamaya devam etti. Darbe sonrası yeni bir anayasa için hazırlıklara başlandı. Hazırlanan anayasa 7 Kasım 1982 tarihinde yapılan referandumda % 91.4 evet oyu ile kabul edildi. Kenan Evren yeni anayasanın 1. geçici maddesi uyarınca Türkiye'nin 7. Cumhurbaşkanı oldu.

Bankerler Krizi

1 Temmuz 1980 tarihinde kredi ve mevduat faizlerinin serbest bırakılması ile faizler yükselmeye başladı. **"Temmuz bankacılığı"** olarak adlandırılan bu dönemde bankalar ile birlikte banker denilen kişilerde para toplamaya başladı. Bankerler bankalar gibi bir düzenlemeye tabi olmadıklarından daha yüksek faiz oranları karşılığında büyük paralar toplamaya başladı. Bankerlerin uyguladığı sistemin uzun süre devam etmesi mümkün değildi. Çünkü sistem sürekli olarak yeni paraların sisteme girmesi ile dönüyordu. Sisteme giren her yeni para ile ilk toplanan paraların yüksek faizleri ödeniyor ve bu şekilde çark dönüyordu. Kurlsız ve denetimsiz bir şekilde para toplayan banker sayısı Türkiye'de 1000'lere yaklaştı. Sürekli reklamlarla halktan para toplama üzerine kurulu bu sistem, bazı bankerlerin faiz ödemelerini ödeyememelerinden dolayı çok hızlı bir şekilde çökmeye başladı. Biranda insanlar bankerlerden paralarını çekmek isteyince bankerler batmaya başladı. Dönemin en büyük bankerlerinden Abidin Cevher Özden'in (Banker Kastelli) 18 Haziran 1982 tarihinde batması ile birlikte kriz doruğa çıktı. Bankerler krizinden dolayı ekonomiden sorumlu Başbakan Yardımcısı Turgut Özal istifa etti.

Sermaye Piyasası Kanunu ve Sermaye Piyasası

Kurulu'nun (SPK) Kurulması

2499 sayılı Sermaye Piyasası Kanunu'nun TBMM'de kabul tarihi 28 Temmuz 1981, Resmi Gazete 'de yayınlandığı tarih 30 Temmuz 1981'dir. Bu Kanunun konusu, tasarrufların menkul kıymetlere yatırılarak halkın iktisadi kalkınmaya etkin ve yaygın bir şekilde katılmasını sağlamak amacıyla; sermaye piyasasının güven, açıklık ve kararlılık içinde çalışmasını, tasarruf sahiplerinin hak ve yararlarının korunmasını, düzenlemek ve denetlemektir. Bu Kanunla verilen görevleri yerine getirmek üzere, Türkiye'nin ilk düzenleyici ve denetleyici üst kurulu olan **Sermaye Piyasası Kurulu (SPK)** kuruldu. Merkezi Ankara'da bulunan SPK faaliyetine 13 Ocak 1982 tarihinde başladı.

Tasarruf Mevduatı Sigorta Fonu (TMSF)

22 Temmuz 1983 tarihinde TCMB bünyesinde tasarruf mevduatını sigorta etmek üzere **Tasarruf Mevduatı Sigorta Fonu (TMSF)** kuruldu.

Savaş sonrası Saddam'a karşı Kuzey Irak'ta ki Kürtler ayaklandı ve Türkiye sınırına ilerledi. Türkiye sınır kapılarını kapatma kararı aldı ve Birleşmiş Milletler Kuzey Irak'ta mülteci kampları kurulmasına karar verdi. 1991 yılının Temmuz ayında Kuzey Irak'tan askeri güçlerini çeken koalisyon ülkeleri, Türkiye'de konuşlandırılmak üzere daha sonra "**Çekiç Güç**" olarak adlandırılacak olan bir acil müdahale kuvveti oluşturdu. Kuveyt işgali öncesi ham petrolün varili 16 \$ civarında seyrederken, 1990 yılının Ekim ayında 37 \$ civarına yükseldi. Birinci Körfez savaşı hem Irak'a yapılan ihracatın sona ermesine neden olduğu için hem de petrol fiyatındaki artıştan dolayı döviz çıkışını hızlandırdığı için Türkiye ekonomisinin döviz sıkıntısı yaşamasına neden oldu.

Türkiye'nin İlk ve Tek Kadın Başbakanı

8. Cumhurbaşkanı Turgut Özal'ın 19 Nisan 1993 tarihinde vefat etmesinden sonra yerine Süleyman Demirel Cumhurbaşkanı seçildi. 13 Haziran 1993 tarihinde gerçekleştirilen DYP kongresinde genel başkan seçilen Tansu Çiller böylece Türkiye Cumhuriyeti'nin ilk ve tek kadın başbakanı oldu. DYP-SHP Koalisyon hükümetinde Başbakan Tansu Çiller, Başbakan Yardımcısı SHP genel başkanı Murat Karayalçın oldu.

5 Nisan 1994 İstikrar Kararları

1990'lı yılların başında yaşanan Birinci Körfez Savaşı cari açığı artırırken, 1991 yılında yapılan genel seçimler nedeniyle gerçekleştirilen seçim harcamaları bütçe açığını arttırdı. Savaşın yarattığı belirsizlik ortamı ile birlikte bir taraftan yabancı sermaye çıkışı yaşanırken, diğer taraftan yurt içi yerleşiklerin artan döviz talebi kur ve faizlerin yükselmesine neden oldu. Merkez Bankasının kur artışına müdahale etmek için döviz satması rezervlerini azalttı. Hükümet bütçe açığının finansmanı için merkez bankası kaynaklarını kullanmaya başlaması piyasadaki likiditeyi arttırdı ve oluşan aşırı likidite döviz talebine dönüştü.

Bunun üzerine merkez bankası açık piyasa işlemleri ile aşırı likiditeyi piyasadan çekmeye başladı. Süreç içinde sürekli artan faiz oranları kamunun borç yükünü arttırmaya başladı. Bunun üzerine hükümet hazinenin borçlanma ihalelerini iptal ederek faizlerin yükselmesini engellemeye çalıştı.

Borçlanma ihalelerinin iptal edilmesi ile ortaya çıkan nakit ihtiyacını karşılayabilmek amacıyla "PTT'nin T'sini özelleştirmeye" karar verdi. Ancak, bu özelleştirme süreci Anayasa Mahkemesi tarafından iptal edildi. Bu karar üzerine uluslararası kredi derecelendirme kuruluşları Türkiye'nin kredi notunu düşürdü. Tüm bu gelişmelerin sonucunda Çiller Hükümeti Heteredoks istikrar politikalarını içeren 5 Nisan 1994 istikrar kararlarını açıkladı.

Güçlü Ekonomiye Geçiş Programı

Kasım 2000 ve Şubat 2001 tarihinde yaşanan iki mali krizin ardından Dünya Bankası'nın Ortadoğu ve Kuzey Afrika'dan sorumlu başkan yardımcılığı görevini yürüten Kemal Derviş Türkiye'ye davet edildi. Daveti kabul eden Kemal Derviş 13 Mart 2001 tarihinde hükümet tarafından ekonomiden sorumlu Devlet Bakanı yapıldı.

Kemal Derviş 14 Nisan 2001 tarihinde Güçlü Ekonomiye Geçiş Programını açıkladı. Programın nihai amacı:

"Ekonomide sürdürülebilir bir gelişme ortamını sağlayarak kaynak kullanma sürecindeki verimliliği artırmak, dışa açık bir yaklaşımla piyasa koşullarında rekabet gücümüzü geliştirmek ve böylece ekonomide büyümeyi, yatırım ve istihdamı artırarak halkımızın geleceğe umutla bakmasını ve refah düzeyini kalıcı bir biçimde yükseltmek olacaktır" şeklinde açıklandı.

Program çerçevesinde 15 yasal düzenleme yapılmaktadır. Bu düzenlemeler:

<ul style="list-style-type: none">• Bütçe Kanunundaki Değişiklikler• Görev Zararlarını Kaldıran Kararname ve Kanun• Borçlanma Yasası• Kamulaştırma Yasası• 15 Bütçe ve 2 Bütçe Dışı Fonun Kapatılması İle İlgili Yasa	<ul style="list-style-type: none">• Kamu İhale Yasası• Merkez Bankası Yasası• Bankalar Kanunundaki Değişiklikler• İş Güvencesi Yasası• Ekonomik ve Sosyal Konsey Yasası	<ul style="list-style-type: none">• Sivil Havacılık Yasasında Değişiklik• Telekom Yasası• Şeker Kanunu• Tütün Kanunu• Doğalgaz Kanunu
---	---	---

Bu düzenlemelerin içinde yer alan bazı maddeler şu şekildedir:

- Kamu bankalarına zarar oluşturacak görev verilmeyecektir. Mevcut koşullarda yetersiz düzeyde bulunan kamu bankalarının sermayeleri kısa süre içinde yeterli seviyeye getirilecektir. Kamu bankalarının yönetiminin profesyonel bankacıardan oluşan bir ortak yönetim kuruluna devredilmesi süreci başlatılmıştır. Bu kurula kamu bankalarını yeniden yapılandırma ve özelleştirmeye hazırlama yetkisi verilmiştir. Kamu bankalarının verimsiz şubeleri kapatılacak ve personel sayısını azaltmak için emeklilik teşvik edilecektir.

1984

Özelleştirmeye İlişkin İlk Yasal Düzenleme

Türkiye'de özelleştirmeye ilişkin ilk yasal düzenleme, 29 Şubat 1984 tarih ve 2983 sayılı Kanun ile yapıldı. Bu kanun ile gelir ortaklığı senedi, hisse senedi ve işletme hakkı devrinden oluşan özelleştirme yöntemleri tanımlanarak, Toplu Konut ve Kamu Ortaklığı Kurulu, Toplu Konut ve Kamu Ortaklığı İdaresi ve Kamu Ortaklığı Fonu kuruldu.

1985

İlk Özelleştirme

1985'te Türkiye'deki ilk özelleştirme Sümerbank'a ait İçdir Pamuklu Dokuma tesisinin Aras Tekstil'e 6.7 milyon \$'a satılmasıyla gerçekleşti.

1985

Beşinci Beş Yıllık Kalkınma Planı

İkinci perspektife göre uygulanan BBYKP ihracata yönelik büyümeyi teşvik etmek amacıyla hazırlandı. BBYKP sonucunda hedeflenen % 6,3'lük büyüme hızı ortalama % 4,7 olarak gerçekleşti. 1983 yılında GSMH içerisinde hizmet sektörünün payı % 56 iken 1989 yılında 57,5'e yükseldi. 1983 yılında GSMH içerisinde sanayi sektörünün payı % 22,4 iken 1989 yılında % 25,9'a yükseldi. 1983 yılında GSMH içerisinde tarım sektörünün payı % 21,6 iken 1989 yılında % 16,6'ya düştü.

1987

Açık Piyasa İşlemleri (API)

Merkez bankalarının ikincil piyasada devlet iç borçlanma senetlerini alıp satma işlemine **Açık Piyasa İşlemi (API)** denir. Açık piyasa işlemleri günümüz merkez bankacılığı tarafından en yaygın biçimde kullanılan para politikası aracıdır. TCMB 1987 yılında açık piyasa işlemlerine başladı.

Katma Değer Vergisi (KDV)

1985

İşlemi sektörünün üretim sürecinde başka malların üretiminde girdi olarak kullanmak için ya da satmak için satın aldığı mallara **ara mal** denir. Bir nihai malın üretim sürecinde ara malların üzerine katılan her değere **katma değer** denir. Türkiye'de 1 Ocak 1985 tarihinde yürürlüğe giren Katma Değer Vergisi (KDV) uygulamasına başlandı. Dolaylı vergi olan KDV'nin mükellefi işleme sektörü olmasına rağmen, vergi yansımaları ile işleme sektörü bu vergiyi hanehalkı sektörüne yüklemektedir.

İstanbul Menkul Kıymetler Borsası (İMKB)

1985

18 Aralık 1985 tarihinde, İstanbul Menkul Kıymetler Borsası (İMKB) Yönetmeliği Resmî Gazetede yayınlanarak yürürlüğe girdi ve 26 Aralık 1985 tarihinde borsa faaliyetine başladı. İMKB'de ilk alım satım işlemleri 3 Ocak 1986 tarihinde yapıldı.

Türk Eximbank

1987

21 Ağustos 1987 tarihinde Resmî Gazete'de yayınlanan kanun ile Devlet Yatırım Bankası'nın, **Türkiye İhracat Kredi Bankası A.Ş.** adıyla yeniden düzenlenmesine karar verildi. Bankanın ana sözleşmesinde Bankanın kısa adının **Türk Eximbank** olduğu hükme bağlandı. Türk Eximbank'ın amacı; ihracatın desteklenerek döviz kazandırılmasının teşvik edilmesidir.

**TÜRK SİYASİ HAYATINA VE EKONOMİSİNE YÖN VEREN
ÖNEMLİ İSİMLERİN KISA ÖZGEÇMİŞLERİ**

MUSTAFA KEMAL ATATÜRK
(1881- 1938)

CELAL BAYAR
(1883 - 1986)

İSMET İNÖNÜ
(1884 - 1973)

ADNAN MENDERES
(1899 - 1961)

SÜLEYMAN DEMİREL
(1924 - 2015)

BÜLENT ECEVİT
(1925 - 2006)

TURGUT ÖZAL
(1927 - 1993)